

ZDRAVSTVENA SLUŽBA U NOVOM SOCIJALNOM OSIGURANJU

Naši narodi proživjeli su jedan od najvažnijih momenata svoje historije. Preko narodno-oslobodilačke borbe ostvarena je narodna vlast i novi oblik države u kojoj je rukovodstvo preuzeo radni narod: radnici, seljaci i radna inteligencija. Ta činjenica iz temelja mijenja položaj socijalnog osiguranja u novoj Jugoslaviji. Radnička klasa preuzela je preko svojih sindikata rukovodstvo u socijalnom osiguranju i udarila novi ispravan put u razvoju svoje najvažnije socijalno-ekonomske ustanove. Iz razdrobljenosti, oprečnih stremljenja i uskih staliških shvaćanja udaren je put novog socijalnog osiguranja na principu centralizacije i unifikacije svih snaga. Taj princip, kojeg su svijesni elementi radničke klase kroz godine postavljali, ostvaren je u novoj državi, gdje radnička klasa punopravno sudjeluje u narodnoj vlasti. Tendence prošlih režima koje su išle za rasparčavanjem socijalnog osiguranja na male osiguraničke zajednice, koje su težile za stvaranjem staleških oblika osiguranja (namješteničkog, rudarskog itd.) razbijene su do temelja. Naglasiti treba da se pored tih principa postavilo i načelo regionarnog organizacionog oblika socijalnog osiguranja, koji će omogućiti uklanjanje birokratskog poslovanja i približavanja ustanova soc. osiguranja radnom narodu. U toj novoj zdravoj situaciji našla se je i zdravstvena služba socijalnog osiguranja, pred koju su postavljani vrlo važni zadaci ostvarenja takove zdravstvene zaštite, koja će u punoj mjeri služiti interesima radničke klase, najproduktivnijeg dijela našeg naroda.

U prvom početku stavljena je naša zdravstvena služba u tešku situaciju. Bez potresa i prekida trebalo je nastaviti sa vršenjem zadataka i istovremeno ukloniti sve ono što je bilo štetno i nepravilno u provođenju zdravstvene zaštite radnog naroda. Postavljalo se je pitanje, da li zatečenu organizaciju zdravstvene službe soc. osiguranja treba razbiti i izgraditi nešto novo i bolje ili privremeno koristiti zatečeno stanje i planski pristupiti polaganoj izgradnji takove zdravstvene službe, koja će u punoj mjeri ispuniti svoje zadatke. Jasno je, da je i organizaciona forma i način rada u zdravstvenoj službi soc. osiguranja u mnogo čem nepravilan i zastario. Tome se ne treba čuditi. Zdravstvena služba socijalnog osiguranja bila je i biti će odraz zdravstvene politike, koju provodi država. Radnička klasa bila je u prošlosti prisiljena, da svojim skromnim sredstvima i velikim žrtvama izgradi svoju vlastitu zdravstvenu službu. Sve što je na području zaštite zdravlja radničke klase u socijalnom osiguranju učinjeno, učinjeno je isključivo sredstvima i doprinosima samih radnika i namještenika. Radnička klasa izgradila je svoju zdravstvenu službu, koja, ako ju promatramo sa socijalno-medicinskog stanovišta predstavlja jedan viši oblik zaštite zdravlja, daleko savršeniji od zaštite zdravlja, koju je provodila država nad ostalim pučanstvom. Mi možemo kazati, da je zdravstvena služba socijalnog osiguranja izvršila korak u cilju socijalizacije medicine. Upravo zato što je taj korak učinjen u jednoj društvenoj sredini i državnoj formi, koja je bila daleko od socijalizma, nije ni zdravstvena služba socijalnog osiguranja uspjela da se potpuno izgradi i postavi na zdrave socijalno-medicinske principe. Treba naglasiti, da radnička klasa u prošlosti nije imala u socijalnom osiguranju nikakvog uticaja i prema tome sve što se zbivalo u socijalnom osiguranju razvijalo se mimo težnji radničke klase. — Na zdravstvenu

službu socijalnog osiguranja gledao je dio tadanjih medicinskih radnika i upravljača zdravstvene politike, kao na neku zdravstvenu zaštitu nižeg oblika, koja imade i u pogledu medicinske stručnosti i u pogledu svojih zadataka neko sporedno, deklasirano značenje. Zdravstvena služba socijalnog osiguranja pod tim uslovima nije se razvila u skladu sa zdravstvenim interesima radnog naroda. U času oslobođenja bilo je jasno da treba stvoriti novu organizaciju zdravstvene službe socijalnog osiguranja, koja će bez potresa i šteta po zdravlje radnog naroda, nastaviti vršenjem svojih zadataka. Da se postigne taj cilj bilo je potrebno, da se sve ono dobro, što je zatečeno, sačuva i dalje izgrađuje, da se promatra sve što je loše i da se to loše ukloni. Na taj način je spriječeno rasulo i anarhija u zdravstvenoj službi socijalnog osiguranja, koja bi sigurno štetno djelovala i na našu privredu i na zdravstveno stanje radničke klase. Zauzimanjem tog stava nije mimoiđena potreba izrade plana rada i traženja definitivnog oblika zdravstvene službe u socijalnom osiguranju. Smatralo se da je u prvoj fazi potrebno, napregnuti sve snage u cilju ostvarenja čvrste organizacije zdravstvene službe, čvrstog ujedinjenja svih rasparčanih sektora i preko toga provesti onaj plan, koji je za zaštitu radnog naroda najbolji.

Naglašeno je, da je zdravstvena služba socijalnog osiguranja u prošlosti nosila obilježje zdravstvene politike, koju su provodili nenarodni režimi. Radnička klasa nije imala uticaja u svom socijalnom osiguranju, ona nije mogla ostvariti svoje potrebe i prema tome je socijalno osiguranje izvršilo tek dio onog što bi po svom zadatku trebalo i moglo da izvrši. Danas socijalno osiguranje, ustanova za socijalnu i zdravstvenu zaštitu radnog naroda, leži u rukama radničke klase. Radnička klasa, koja danas odlučuje u svojim osiguraničkim ustanovama moći će da ostvari težnje za svoju socijalnu i zdravstvenu zaštitu. Druga je činjenica, da se danas socijalno osiguranje nalazi u novoj Jugoslaviji, u državi, koja je iz temelja izmijenila i svoju zdravstvenu politiku. Iz programatskih članaka i izjava današnjih rukovodioca drž. zdravstvene službe, vidimo, da se teži ka izgradnji takove zdravstvene službe, koja će u punom smislu služiti čitavom narodu, a prvenstveno radničkoj klasi. Tvrdimo, da uspjeh i razvoj zdravstvene službe soc. osiguranja ovisi o razvoju drž. zdravstvene službe i svaki korak naprijed u organizaciji zaštite narod. zdravlja imati će odraza i u zdravstvenoj službi soc. osiguranja. Vjerujemo, da će se težnja državne zdravstvene službe, da svakom građaninu pruži u slučaju bolesti punu zdravstvenu zaštitu, ostvariti. Kad se to ostvari moći će radnička klasa da mirno preda zaštitu svoga zdravlja u ruke državne zdravstvene službe, a da za sebe sačuva samo one ustanove, koje je sama izgradila i stvorila. Tog dana kad će biti državna zdravstvena služba u mogućnosti, da preuzme punu zaštitu zdravlja radničke klase otpasti će potreba održanja samostalne zdravstvene službe, socijalnog osiguranja.

Pogrješno je međutim mišljenje, da se u zdravstvenoj službi socijalnog osiguranja nije ništa izmijenilo. Bilo bi neispravno, kad bi netko smatrao, da je zdravstvena služba socijalnog osiguranja nastavila sa svojim radom prema načelima, koja su postavljena u prošlosti, da je ta služba ostala konzervativna. Naprotiv od prvog dana nastojalo je socijalno osiguranje da u svoju zdravstvenu službu unese nov duh i nova načela koja će služiti i interesima radničke klase, interesima obnove naše privrede. Mi znamo, da je u prošlosti socijalno osiguranje nastojalo, da održi finansijsku ravnotežu, da ne poremeti svoju bilancu i vođeno tom činjenicom tražilo je od zdravstvene službe, da uskladi svoj rad sa ispunjenjem tog zadatka, bez obzira na zdravstvene inte-

rese radničke klase i interese produkcije u privredi. Privreda je u prošlosti uvijek na tržištu rada nailazila dovoljno radne snage i iz produkcije nemilosrdno eliminirala sve one, koji su uslijed bolesti postali manje sposobni za rad. Danas je prvi zadatak zdravstvene službe socijalnog osiguranja da oboljelog radnika što brže vrati u privredu. Nikad se u prošlosti nije pred zdravstvenu službu socijalnog osiguranja postavljao takav zadatak. Danas ima svaki liječnik socijalnog osiguranja dužnost, da oboljelog, unesrećenog i iznemoglog radnika što prije izliječi i osposobi za rad. U izvršenju tog zadatka dužan je svaki liječnik da primijeni svoje puno znanje i sva sredstva, kojima današnja medicinska nauka raspolaže bez obzira na cijenu tih sredstava. Danas nije na prvom mjestu pitanje financijske ravnoteže socijalnog osiguranja, već pitanje smanjenja ispada radne snage iz produkcije. U skladu s tim načelom ima svaki liječnik socijalnog osiguranja kod izdavanja svih potpora zadatak, da vodi brigu u prvom redu o vraćanju radne sposobnosti svakog bolesnika. Kod propisivanja lijekova dužan je liječnik da propiše svaki lijek, bez obzira na njegovu cijenu, za koji smatra, da će u najkraćem vremenu doprinijeti izliječenju bolesnika. Kod određivanja hranarine mora se svaki liječnik pridržavati postojećih principa o ocjenjivanju radne sposobnosti i svakome bolesniku, koji je za rad nesposoban odrediti bolovanje tako dugo, dok ta nesposobnost traje. Obratno pak bez stvarne, medicinski obrazložene potrebe ne smije ni jedan radnik da izostane sa rada ni jednog dana. Kod upućivanja bolesnika u bolnice, lječilišta, oporavilišta itd., treba da se vode liječnici istim principom i da upućuju u zdravstvene ustanove svaki potrebnii slučaj, strogo prema medicinskim indikacijama.

U prošlosti stajalo je socijalno osiguranje na principu vršenja svojih zadataka u uskom okviru postojećih zakona. Vođeno tim principom nije socijalno osiguranje nikad izgradilo u svojoj zdravstvenoj službi preventivnu stranu medicinske zaštite. Stalo je na stanovište, da liječi, a spriječavanje bolesti i nesreće u radu prepustilo je državnoj zdravstvenoj službi, koja taj zadatak nije mogla ispuniti i prema tome zaštititi zdravlja radnog naroda nije u prošlosti posvećivana gotovo nikakova pažnja. Danas socijalno osiguranje pristupa vršenju svojih zadataka na drugi način. Slovo zakona ne tumači se više tako kruto kao u prošlosti. Među prvim preventivnim mjerama za zaštitu zdravlja radnog naroda stavilo je socijalno osiguranje u plan organizaciju higijene rada preko niza liječnika higijeničara i higijenskih preventivnih ustanova (ambulatorija za profesionalne bolesti, centri za propagandu itd.). Te će ustanove imati zadatak da spriječavaju pojavu bolesti, iznemoglosti i nesreće u radu. Izgradnji preventivne zdravstvene službe pristupilo je socijalno osiguranje po nuždi, jer u državnoj zdravstvenoj službi nema do sada takovog aparata, koji bi preuzeo zaštitu zdravlja radnika i namještenika.

Kao jedan od zadataka u svojem planu rada postavila je zdravstvena služba socijalnog osiguranja pitanje socijalizacije liječnika. Bez prisilnih mjera, dobrovoljnim odricanjem od vršenja privatne prakse, a uz primjereno materijalno osiguranje nastoji se stvoriti tip liječnika socijalnog osiguranja, koji će pored rada u ambulanti vršiti i terenski preventivni rad u tvornicama, radničkim stanovima i ostalim radničkim ustanovama. Sigurno je, da je vršenje privatne prakse po liječnicima socijalnog osiguranja štetno po razvoj zdravstvene službe. Međutim danas još ne postoje uslovi da se privatna praksa zabrani. Socijalno osiguranje slijediti će u pitanju privatne prakse gledanja

opće zdravstvene službe, a dobrovoljnim odricanjem svojih liječnika od privatne prakse stvarati će tip socijaliziranog liječnika osiguranja.

Najteži problem u socijalnom osiguranju predstavljaju socijalne bolesti, a od tih naročito tuberkuloza i reumatizam. Kraj nedovoljno izgrađenog državnog sektora u liječenju i suzbijanju tih bolesti, biti će socijalno osiguranje prisiljeno da pristupi korjenitoj reformi zakona i davanja u tim granama bolesti. Biti će potrebno, da se izgrade stanoviti oblici osiguranja, koji će omogućiti punovaljano djelovanje socijalnog osiguranja na liječenju i suzbijanju socijalnih oboljenja. Vjerojatno će i državni zdravstveni sektor na tom području moći da pruži svoju pomoć. Rješenje tog pitanja ovisi o kadrovima, sredstvima i ustanovama, a mi smo svjesni, da je privredna situacija uslijed pustošenja i rata vrlo teška i da će za zaštitu zdravlja biti potrebno, da se skromna sredstva, kojima se raspolaže, zaista racionalno iskoriste. Mi ne želimo preuveličavati opasnost, ali smatramo da je potrebno, da se otvorenih očiju pogleda u zdravstvenu situaciju našeg naroda, a naročito radničke klase. Teška iscrpljenost, porast oboljenja, golotinje i mnogi drugi faktori došli su do punog izražaja kao posljedice teškog ratnog uništavanja. Suzbijanje tih pojava ovisi o ekonomskim prilikama u kojima se naša zemlja nalazi. Ekonomsko podizanje stvoriti će preduslove za razvoj takove zdravstvene zaštite, koja će u potpunosti zadovoljiti potrebe radnog naroda, a do tog časa treba racionalno iskoristiti ono što imamo.

Kao načelo u izgradnji i razvoju zdravstvene službe postavljen je princip što uže suradnje sa državnim zdravstvenom službom i ostalim ustanovama, koje imaju zadatak zaštite rada i zdravlja (inspekcije rada itd.).

Značajnu ulogu u izgradnji zdravstvene službe socijalnog osiguranja treba da odigraju naši sindikati. Sindikalne podružnice i viši sindikalni forumi imati će zadatak, da u svom djelokrugu podupru izgradnju socijalnog osiguranja i da kontroliraju sprovođenje osiguranja na terenu. Kad se govori o suradnji sindikata i zdravstvene službe socijalnog osiguranja, onda treba na prvom mjestu spomenuti zadatke sindikalnih organizacija u podizanju autoriteta liječnika socijalnog osiguranja. Liječnik socijalnog osiguranja imade u svom radu punu samostalnost. On treba da svoju dužnost vrši prema principima medicinske nauke i postojećih propisa. Dužnost će biti sindikalnih organizacija, da liječnika osiguranja, koji imade s jedne strane punu samostalnost u radu, a s druge strane punu odgovornost, podupru u sprovođenju njegovih zadataka, da ga zaštite od svih neopravdanih zahtjeva nesvjesnog dijela članstva, a s druge strane da ga stalno kontroliraju u izvršavanju dužnosti. Bez pune pomoći i kontrole sindikalnih organizacija ne će zdravstvena služba biti u mogućnosti, da sprovede postavljene zadatke i reforme. Isto tako treba preko sindikalnih organizacija zainteresirati široke radničke mase za sve probleme zdravstvene zaštite. Aktivacijom tih masa moći će se mnogo lakše ostvariti osnovni zadaci socijalnog osiguranja i njegove zdravstvene službe.

Liječnici socijalnog osiguranja treba da pronalaze metode rada i liječenja pomoću kojih će najbrže i najefikasnije liječiti nastalu bolest i ozljeđu. Oni treba da postanu nosioci zdrave inicijative na svim sektorima zaštite života i zdravlja radnog naroda.

Tim putem, putem čuvanja i osposobljavanja radnog naroda za rad, doprinjeti će liječnici socijalnog osiguranja svoj udio u obnovi i izgradnji naše zemlje.